

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

KIRKINCI SÛRE-İ CELÎLE

eİ-MÛ'MİN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî(; Mekke-i Mükerreme döneminde inmiş)dir.

85 âyet-i kerîmedir. Hasen (Radiyallâhu anh)a göre 55. âyet-i kerîme, bazı rivayetlere göreyse 56-57. âyet-i kerîmeler Medîne-i Münevvere'de nazil olmuştur.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Hâ! Mîm!

2- O kitabın indirilişi, O Azîz ve Alîm olan(; herhangi bir kişinin Kendisi adına yalan uydurmasına engel olacak güce sahip olan ve kitabına inanan-inanmayan herkesi hakkıyla bilen) **Allâh tarafındandır;**

3- (Müminlerin) günahları(nı) bağışlayıp örten, tevbeleri(ni) kabul eden, (inkâr edip isyan edenlere karşı) **azabı çok şiddetli olan ve** (iman edip salih amel işleyenlere) **fazlaca lütuf sahibi bulunan** (O Allâh) **ki, Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.**

Son varış ancak O'nadır! (Artık O, itaatkâr ve isyankâr olan herkese karşılığını verecektir.)

4- O kâfir olmuş kimselerden başkası Allâh'ın âyetleri(ni iptal) hakkında çekişmez!

Artık (kâfir olmalarına rağmen) **onların** (geniş imkânlarla sahip olarak,) **o** (Şam ve Yemen) **beldeler(in)de** (yararlı ticâretler ve kârlı kazançlar için güvenli ve zengin bir halde) **dönüp dolaşmaları seni aldatmasın!** (Zira kâfirlikleri sebebiyle pek yakında mutlaka azaba uğratılacaklardır.)

Ebu'l-Âliye (Rahimehullâh)ın beyanına göre; âyet-i kerime İslâm'la alay eden Hars ibni Kays hakkında inmiştir. Burada geçen "Allâh'ın âyetleri hakkında mücâdele"; "Hakkı iptal kastıyla ve Allâh'ın nurunu söndürme gayretiyle âyetleri tenkit yollu bir çekişme" anlamındadır. Nitekim bir sonra gelecek âyet-i kerimede: "Hakkı iptal etmek için bâtilla mücâdele etmişlerdi!" buyrulması, bunun delilidir. Yoksa manası zor olan âyetleri çözüme kavuşturup insanlara açıklamak ve yanlış mana verenlere reddiyelerde bulunmak üzere, Kur'ân hakkında yapılan ilmî münakaşalar, Allâh yolunda yapılan en büyük cihattır. Bu yüzden Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Kur'ân hakkında yapılan bir tür mücâdele kâfirliktir!" buyurarak Kur'ânla ilgili her çeşit tartışmanın kötü olmadığını ifade etmiştir. (Beyzâvî, Nesefî. Âlûsî)

5- Onlardan önce Nûh kavmi, onların ardından da (peygamberlere karşı ittifak kuran) **o** (Âd ve Semûd gibi) **birlikler** (Nûh, Hûd ve Salih (Aleyhimüsselâm)ı) **yalanlamıştı.**

Her bir ümmet, kendisini yakala(yıp esir etsinler, öldürsünler, en azından hapse at)**sınlar diye peygamberlerine kastetmişti.**

Bir de onlar (aslı astarı olmayan) **bâtıldan destek alarak, onunla hakkı gidersinler diye mücâdele etmişler.**

Derken Ben onları (köklerini kazıyan bir azapla) **yakalamıştım. Artık Benim azabım nasıl olmuş?**

6- (Habîbim!) İşte sana! (Seni öldürmeye teşebbüs eden) **o inkâr etmiş kimseler üzerine de böylece Rabbinin** (azap) **sözü hak olmuştur.**

Çünkü şüphesiz onlar (da, geçmişte peygamberlerine suikast yapmış olan kâfirler gibi) **o** (cehennem) **ateşin(in) arkadaşlarıdır / Rabbinin; "Muhakkak onlar o ateşin ayrılmaz dostlarıdır!" sözü, o kâfir olmuş kimseler üzerine böylece hak olmuştur /.**

7- (Gökleri ve yeri kaplayan Kürsî'nin, kendisine nispetle sahradaki bir halka kadar küçük kaldığı) o Arş'ı taşımakta olanlar ve onun etrafındaki (sayısız melek)**ler; Rablerinin hamdiyle birlikte** (farklı farklı) **tesbih(ler)de bulunmaktadırlar, O'na** (hakiki ve kâmil manada) **iman etmektedirler ve o iman etmiş kimseler(in günahları) için bağışlanma talep etmek** (üzere demek)**tedirler ki:**

"Ey Rabbimiz! Rahmet ve ilim bakımından Sen her şeyi kuşatmışsındır; öyleyse o (günahlarından) **tevbe etmiş olanları ve Senin yoluna tamamen uymuş buluna**(cağını bildiği)**n kimseleri mağfiret et ve onları şiddetle tutuşmuş o ateşin azabından koru!**

8- Ey Rabbimiz! Onları da, babalarından, eşlerinden ve zürriyetlerinden (cennete girmeye elverişli bir imana sahip bulunarak) **sâlih olmuş kimseleri de kendilerine söz vermiş bulunduğu o Adn cennetlerine girdir!**

Şüphesiz ki Sen; (hiçbir şey karşısında yenik düşmeyecek yegâne galip olan) **Azîz de,** (her işi yerli yerinde olan ve hikmetsiz hiçbir iş yapmayan) **Hakîm de ancak Sensin!** (Sözünü yerine getirmek de Senin hikmetin icabıdır.)

9- Bir de onları (dünyada günahlardan korumak suretiyle) **o kötü şeyler(in azabından ve vebâlin)den koru!**

İşte o (hesap) **gün(ü) Sen kimi kötü şeylerden korursan muhakkak ona rahmet etmiş olursun.**

İşte sana! Ancak bu (tür bir korumaya ve rahmete nâiliyet) **pek büyük bir kurtuluşun ta kendisidir!"**

10- O kimseler ki kâfir olmuşlardır; (kötü arzusuna uyararak cehenneme düştükleri o nefislerine kızgınlıklarından parmak uçlarını yerlerken) **şüphesiz onlara seslenilecektir ki: "Elbette Allâh'ın** (size olan) **gazabı, sizin nefislerinize olan öfkenizden daha büyüktür.**

Çünkü siz (peygamberler tarafından) **sürekli imana çağırılıyordunuz da inkâr ediyordunuz. / Hani siz imana çağırılıyordunuz da inkâr ediyordunuz ya, elbette işte o zaman Allâh'ın** (size karşı) **gazabı, sizin** (bugün cehennemde yanarken) **nefislerinize kızmanızdan daha büyüktü! /"**

11- (Bunun üzerine) onlar: "Ey Rabbimiz! Sen bizi iki kere öldürdün, iki defa da dirilttin! Şimdi biz (dirilmeyi inkâr suçumuzu ve akıbet korkusu taşımadığımız için rahatça işlediğimiz sayısız) **günahlarımızı itiraf ettik!**

Artık (bu cehennemden er ya da geç dünyaya veya başka bir yere) **çıkışa herhangi bir**

yol var mıdır?" dediler.

Kâfirlerin sözünde geçen: "İki defa öldürme ve iki kere diriltme" tabirleri, müfessirler tarafından birkaç türlü yorumlanmıştır: İlk olarak babalarının sulbünde ölü olarak yaratılmaları ve ecelleri gelince öldürülmeleri şeklinde tefsir edilebileceği gibi; dünyada bilinen ölümleri ve kabirde sorgu-sual için diriltildikten sonra tekrar öldürülmeleri de murad edilmiş olabilir. Yine böylece ilk diriltilmeleri; dünyadaki hayatları, ikincisi ise kabirdeki ihyalari yahut mahşere çıkarken diriltilmeleri olarak anlaşılabilir.

12- (O zaman kendilerine denilecektir ki:) "İşte size! Bu (sonsuz azaba uğramanız), şüphesiz şu hakikat sebebiyledir ki; (dünyadayken) Allâh'a tek olduğu halde ibadet olursa inkâr ederdiniz, O'na ortak koşulacak olduğunda ise iman (ve ikrar) ederdiniz.

Artık (sizin hakkınızdaki) hüküm (ve karar), O Alîyy ve Kebîr olan(; şanı çok yüce olup hükmü geri çevrilemeyen ve saltanatı pek büyük olması hasebiyle cezası sınırlanamayan) Allâh'a aittir." (Zât'ı, sıfatları ve fiilleri hakkında benzeri ve ortağı bulunmadığı için, Kendisine şirk koşanlara karşı gazabı şiddetli olmuş ve hikmeti, onların cehennemde ebedî kalmasını gerektirmiştir. Siz de müşrik olduğunuza göre buradan çıkmanızın yolu yoktur.)

13- Ancak O'dur O Zât ki; (ilâhlıkta tek olmasını gerektiren üstün vasıflarını açıklayan) âyetlerini size dâima göstermektedir ve zaman zaman sizin için gökten bir rızık (sebebi olan yağmur) indirmektedir. Ama (körü körüne inkârı bırakıp tefekküre) yönelmekte olan kimseden başkası iyice öğüt alamaz.

14- O halde siz dini (ve taatı) Kendisine tahsis ediciler olarak Allâh'a ibadet (etmeye devam) edin! Velew ki (İhlasınız) kâfirlerin hoşuna gitmesin!

15- (Allâh-u Te'âlâ, meleklerin Arş'a varıncaya kadar basamak olarak kullandıkları) pek yüksek derecelere sahip olandır / (gök tabakalarını ve) dereceleri(ni) yüksek yapandır / (dünyada da cennette de kullarının) dereceleri(ni) yükseltendir /, o (yedi kat göklerin üzerinde olan değerli ve yüce) Arş'ın (da) sahibidir! Emrinden kaynaklanan / emrinden (ve nehyinden) ibaret / o ruhu(n bedene sağladığı hayat gibi kalpleri canlandıran vahyi), kullarından dilediğine indirmektedir, tâ ki (o kul) o (gök ve yer ehlinin, öncekilerle sonrakilerin, ruhlarla cesetlerin ve amellerle sahiplerinin) karşılaşma gününden korkutsun;

16- Onların (kabirlerinden mahşer sahasına) çıkmış olacakları günden / (tüm amelleriyle birlikte Allâh'a karşı) açığa çıkacakları günden / ki, onlardan hiçbir şey Allâh'a karşı gizli kalmayacaktır. (Kimsenin cevap veremeyeceği o günde Allâh-u Te'âlâ:)

"Bugün mülk kime aittir?" (diye soracak, sonra yine Kendisi:)

"O Vâhid ve Kâhâr olan(; hiçbir ortağı olmayan ve her şeye zorla da olsa istediğini yaptırma gücüne sahip bulunan) Allâh'a aittir!" (buyuracaktır.)

17- İşte bugün (İyi-kötü) herkes (hayırdan ve şerden) kazanmış olduğu şeyler mukabilinde karşılık görecektir.

Bugün hiçbir (kimse hakkında sevap eksiltilecek ya da azap artırılarak) zulüm yoktur! Şüphesiz kî Allâh, hesabı çok çabuk görendir.

(Zira bir kişinin hesabını görmek, diğerinin muhasebesini görmekten O'nu meşgul

etmeyeceğinden, hesabı görülen kişiye hak ettiği karşılık süratlice ulaşacaktır. Dolayısıyla kimsenin azabı gecikmeyecektir.)

18- (Habîbim!) Onları o pek yakın (olan kıyamet) gün(ün)den korkut! Hani o (kâfirlerin) kalpler(i aşırı korkudan dolayı yerlerinden fırlayıp) gırtlakların(ın) yanındayken, (canları nefesleriyle birlikte çıkmasın diye) onlar (boğazlarını) tutucu bir halde bulunurlarken / üzüntü dolu bir halde bulunurlarken / (boğazlarına dayanmış olan kalpleri ne çıkabilir ki ölsünler, ne de yerlerine dönebilir ki rahat bir nefes alabilsinler)!

(İşte o zaman, şirk koşmakla en büyük zulmü işlemiş olan) **o zâlimler için ne yakın bir dost vardır, ne de sözü dinlenecek bir şefaathçi!**

19- O (Allâh-u Te'âlâ), gözlerin(, insanların gafletini kollayıp hırsızlama bir şekilde nâmahreme kasıtlı olarak bakarken yapmış olduğu) hainliğini de, (o sırada baktığı kişinin güzelliğiyle alâkalı olarak) kalplerin gizlemekte bulunduğu şeyleri de (hakkıyla) bilmekte (ve azabını takdir etmekte)dir.

20- Allâh (her konuda yegâne söz sahibi olarak) hak (ve adalet) ile hüküm vermektedir. (Zaten her şey Kendisine âit olduğu için, zulme de bir ihtiyaç hissetmemektedir. Müşriklerin) O'nun dışında tapmakta buldukları ise(, hiçbir şey bilmeyen ve hiçbir şeye gücü yetmeyen cansız varlıklar oldukları için, her hangi bir konuda doğru ya da yanlış) hiçbir şeyle hüküm veremezler.

Şüphesiz ki Allâh; (tüm sözleri hakkıyla işiten) Semî' de, (bütün işleri tam manasıyla görüp karşılığını verecek olan) Basîr de ancak O'dur!

21- Onlar yer(yüzün)de hiç gezmediler mi ki, (Âd ve Semûd gibi) kendilerinden önce (helake maruz) bulunmuş olan o (kâfir) kimselerin (feci) akıbetinin nice olduğuna baksınlar?

Onlar kuvvet bakımından ve yer(yüzün)deki (muhkem kaleler ve korumalı şehirler gibi bırakmış oldukları şâh)eserler yönünden bunlardan daha güçlüydüler. Ama günahları sebebiyle Allâh onları yakalamıştı da, onlar için Allâh(ın azâbın)dan hiçbir koruyucu bulunmamıştı!

22- İşte sana! Bu (şekilde azaba yakalanmaları), şu sebepleydi ki gerçekten onlar; rasûlleri onlara apaçık mucizeler (ve açık seçik hükümler) getirmekteydi, ama onlar (hiç düşünme gereği bile duymadan) hemen inkâr etmiştiler. Böylece Allâh da onları (dayanılmaz azaplarla) yakalamıştı.

Şüphesiz ki O, (murad ettiği her şeyi yaratma gücüne sahip olan bir) Kaviyy'dir ve azabı pek şiddetli olandır (ki, O'nun azabı yanında hiçbir kimsenin azabı önemsenemez).

23- Andolsun ki; elbette muhakkak Biz Mûsa'yı âyetlerimizle (ve özellikle dokuz mucizeyle), bir de (düşmanı kahredecek) pek açık ve çok güçlü bir delille gönderdik.

24- Firavun'a da, (veziri) Hâmân'a da, Karûn'a da! Fakat onlar (gördükleri harikulade olaylar karşısında inanacakları yerde, Mûsâ (Aleyhisselâm) hakkında):

"Bir büyüçüdür, (peygamberlik iddiasında da) çok yalancı biridir!" dediler.

25- İşte o onlara tarafımızdan hakkı getirdiğinde(, ona karşılık vermekten âciz kalınca, kin ve nefret kusarak):

"Onunla birlikte iman etmiş bulunan o kimselerin oğullarını (evvelce yaptığınız gibi yine) öldürün, kadınlarını ise sağ bırakın!" dediler.

Oysa o kâfirlerin hilesi (hiçbir şeye yaramayacak olup, neticede Allâh'ın taraftarları galip geleceğinden, onların bunca çabası) **ancak bir ziyan içerisindeydi.**

26- Firavun (Mûsâ (Aleyhisselâm)ın, mülkünü tehdit eden bir tehlike hâline geldiğini anlayınca onu öldürmeye teşebbüs etti. Fakat her seferinde kavminin ileri gelenleri kendisine:

"Durum senin korkacağın boyutta değil, bu ancak bir büyücüdür ki, dengi bir büyücü ona mukavemet edebilir. Bir de onu öldürürsen, İnsanların kalbine, senin davanı delille ispattan âciz kaldığın şeklinde bir şüphe sokmuş olursun!" dediler.

Aslında o, gördüğü mucizeler karşısında dehşete kapıldığı için zaten onu öldürme cesaretini kendinde bulamamaktaydı. Fakat topluma karşı kendisinin bu sözlerden etkilenerek bu fikrinden vazgeçtiğini ama onu engellememeleri hâlinde bunu hemen gerçekleştireceğini anlatmak üzere) **dedi ki:**

"Bırakın beni Mûsa'yı öldüreyim, o da (kurtulmak için) Rabbine yalvarsın! Çünkü gerçekten ben (onu sağ bırakmam halinde) sizin (bana ve şefaathçilerim olan putlara ibadetiniz olan) dininizi değiştirmesinden ya da (bunu yapamasa bile en azından) yer(yüzün)de (kargaşa çıkararak güven kaybı ve kazanç yollarınızın bozulması gibi birtakım) fesat(lar) ortaya çıkarmasından endişe etmekteyim!"

27- (Bunu duyan) Mûsâ da (kavmine) dedi ki: "Muhakkak ki ben (Firavun gibi) hesap gününe inanmayan her kibirliden, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz (olan Allâh-u Zül-Celâl)e sığındım!"

28- Firavun hanedanından olup, imanını gizlemekte olan mümin bir adam (Mûsâ (Aleyhisselâm)ı tutar gibi görünmemek için orta yollu bir istişare veriyormuşçasına) dedi ki: "(Suçsuz) bir adamı (sadece) 'Rabbim ancak Allâh'tır!' dedi diye mi öldüreceksiniz? Oysa gerçekten o size Rabbiniz katından pek açık mucizeler getirmiştir. Zaten eğer kendisi bir yalancı olduysa, yalanı(nın vebali) onun aleyhinedir (ki, bu durumda kimse zarar görmeyeceği için öldürülmesine hacet yoktur).

Ama eğer doğru bir kimse olduysa, o sizi tehdit etmekte olduğu şeylerin (hepsi olmasa bile en azından) bir kısmı size isabet edecektir.

Şüphesiz Allâh, öyle bir kimseyi hidâyet etmez ki, o haddi aşıcıdır ve çok yalancı biridir.

(İşte Allah böyle birini mucizelerle destekleyerek muradına erdirmez ve hiçbir hayra eriştirmez. Bilakis onu rezil edip helake uğratır. Bu durumda da onu niye öldürüyorsunuz?)

29- Ey kavmim! Bugün (yaşamakta olduğunuz) bu toprakta (İsrâiloğullarına galip ve üstün gelen kimseler olarak mülk (ve saltanat) size aittir.

Peki, (onun dediği çıkar da azap) bize gelecek olursa, Allâh'ın çetin azabından bize kim yardım edebilir?

(Artık böyle bir kişiyle uğraşıp da gücünüz yetmeyecek belâlara kendinizi namzet ederek rahatınızı bozmayın.) "

Ama (bu konuşmalara rağmen) Firavun: "Ben size (onu öldüreyim derken) ancak (doğru) görmekte olduğum şeyi gösteriyorum ve (bu reyimle) sizi ancak doğru yola iletiyorum! (Yoksa doğru bildiğim hiçbir şeyi sizden gizlemiyorum ve söylediğimin tersine bir fikri içimde barındırmıyorum!)" dedi. (Ama o bunu söylerken de yalan söylemekteydi, çünkü Mûsâ (Aleyhisselâm) ın korkusu içine işlediği halde, etrafına

korkmuyormuş izlenimi vermeye çalışıyordu. Oysa bu korkuyu taşımasaydı, kimseye danışma lüzumu hissetmeksizin onu hemen öldürmeye kalkıştı.)

30- O iman etmiş olan kimse yine dedi ki: "Ey kavmim! Şüphesiz ben o (peygamberler aleyhine ittifak kuran) birliklerin (başlarına gelip çatan azap) günlerinin bir benzerinden size karşı endişelenmekteyim;

31- Nûh kavminin, Âd'ın ve Semûd'un, bir de (Lût kavmi gibi) onlardan sonrakilerin sürekli âdeti (olan kâfirlik ve peygamberlere eziyetleri)nin (sebebiyet verdiği cezanın bir) benzerinden! Oysa Allâh kullar için en ufak bir zulüm dilemekte değildir. (Bilakis O'nun tüm işleri tam bir adalettir.)

32- Ey kavmim! Muhakkak ben o (herkesin feryâd-u figan içinde yardım isteyerek) birbirine (bağırıp) çağırma gününden de size karşı endişeleniyorum!

33- (Cehennem bed sesini işittiğinizde, mahşer meydanından) kaçanlar hâlinde (cehenneme doğru) dönüp gideceğiniz(, fakat her köşe bucakta saf saf dizilmiş azap meleklerini göreceğiniz) o günden ki; sizin için Allâh'tan hiçbir kurtarıcı bulunmayacaktır.

(Ben size bu kadar nasihat ediyorum) **ama Allâh kimi saptırırsa, artık onun için hiçbir hidâyet edici yoktur!**

34- Andolsun ki; elbette (Mûsâ (Aleyhisselâm)ın gelişinden) daha önce (Ya'kûb oğlu) Yûsuf, siz(in geçmişleriniz)e pek açık delil (ve mucize)lerle gelmişti. Ama siz, onun size kendisini getirdiği şeyden büyük bir şüphe içinde olmakta dâim olmuştunuz, nihayet o ölünce de:

"Allâh onun ardından asla hiçbir peygamber göndermeyecektir" demiştiniz.

İşte sana! Allâh böylece (feci bir saptırmayla) dalâlete düşürür o kimseyi ki, o (yaraticısına isyan noktasında) haddi aşmıştır ve (körü körüne taklide dalıp, evhama yenik düşerek dînî konularda) şüphe içinde bulunucudur.

Müfessirlerin beyanına göre; Mûsâ (Aleyhisselâm)dan önce Firavun ve hanedanına gönderildiği bildirilen Yûsuf (Aleyhisselâm)dan maksat; herkesçe meşhur olan Ya'kûb (Aleyhisselâm)ın oğlu Yûsuf (Aleyhisselâm)dır: Buna göre bazıları, meşhur Firavun'un dört yüz kırk sene ömür sürdüğünü, dolayısıyla Yûsuf (Aleyhisselâm)ın Firavun'uyla Mûsâ (Aleyhisselâm)ın Firavun'unun aynı kişiler olduğunu söylemişlerse de, tarihçilerin ekserisi bunların farklı şahıslar olduğunu nakletmiş, Kurtubî (Rahimehullâh) da bu görüşü tercih ederek, Yûsuf (Aleyhisselâm)ın Firavun'unun, onun zamanında öldüğünü zikretmiştir.

Bazı müfessirler ise bu âyet-i kerimede bahsi geçen Yûsuf (Aleyhisselâm)ın, bilinen Yûsuf (Aleyhisselâm)ın torunu olan bir peygamber olduğunu ve Firavun hanedanı içerisinde yirmi sene tebliğde bulunduğunu açıklamışlardır.

Her halükârda: "Yûsuf (Aleyhisselâm)ın, Mûsâ (Aleyhisselâm)ın zamanında bulunan Firavun hanedanına mucizelerle gelişi"nin zikredilmesi, babaların durumlarının çocuklara nispeti kabilindedir. Gerçi o gün yaşayanlar arasında, Yûsuf (Aleyhisselâm) dönemine tanık olan bazı kimselerin hayatta olduğu da düşünülebilir. (Âlûsî)

35- O kimseler ki; kendilerine gelmiş olan güçlü(-güçsüz hiç)bir delil bulunmaksızın(, sadece kör taklitçilik ya da bir takım şüphelere dayanarak) Allâh'ın âyetleri(ni iptal etme ve onları devre dışı bırakma) hususunda mücâdele

etmektedirler; Allâh katında da, o iman etmiş kimseler nezdinde de (öfke, nefret ve kızgınlık bakımından o(nların bu tartışmaları) ne büyük olmuştur!

İşte sana! Allâh, her çok kibirli ve (Allâh'ın yaratıklarına musallat olan) zorba kimsenin kalbi üzerine böylece (korkunç bir damgayla) mühür basar.

36- Firavun(un, Mûsâ (Aleyhisselâm)ın peygamberliği hakkında şüpheleri artınca vezirine) dedi ki:

"Ey Hâmân! Bana (uzaktakiler tarafından bile rahatça görülebilecek) belirgin ve yüksek bir bina yap; ola ki ben (onun kulesinden gözetim yaparak birtakım) yollara ulaşırım...

37- Göklerin yollarına (ve kapılarına ulaşırım) ki; böylece Mûsa'nın İlâhına bakabilirim (de, öyle bir İlâh var mıymış ve Musa'yı O mu göndermiş anlarım)! Gerçi şüphesiz ben onu elbette bir yalancı zannediyorum!"

İşte sana! Kötü ameli Firavuna böylece (tam bir süslemeyle) ziynetlendirildi de, (bu sebeple) kendisi (hiçbir surette kötülükten vazgeçemez bir hâle geldi ve böylece) o (dosdoğru) yoldan engellenmiş oldu.

Oysa Firavun'un(, hakkı iptal hususundaki çabası ve) hilesi ancak bir (bitiş ve) tükeniş içerisindedir.

38- O iman etmiş olan kişi dedi ki: "Ey kavmim! (Size gösterdiğim yola girme hususunda) bana iyice uyun ki sizi(, izleyicisini maksadına erdiren) olgunluk yoluna eristireyim.

39- Ey kavmim! İşte bu en alçak (dünya) hayat(ı) ancak pek az (ve çarçabuk elden çıkacak) bir yaşantıdır. Âhiret ise, şüphesiz ki (ebedi kalınacak ve devamlı durulacak) yerleşim yurdunun ta kendisi ancak odur!

40- Her kim (dünyada) kötü bir şey yaparsa, (İlâhî bir adalet olarak âhirette) onun mislinden başkasıyla cezalandırılmayacaktır.

Ama erkek ya da dişi her kim, kendisi (inanılması gereken meselelere) inanmış biri olarak (karşılığında sevap vaad edilmiş olan) herhangi bir salih amel işlerse, işte sana! Onlar da cennete girecekler ve orada (yaptıklarına göre değil de, Allâh-u Te'âlâ'nın bir fazl-u keremi olmak üzere) hesapsız olarak rızıklandırılacaklardır.

41- Ey kavmim! Bana ne oldu da; ben sizi kurtuluşa davet ediyorum, siz ise beni o (cehennem) ateş(in)e çağırıyorsunuz.

42- Siz bana Allâh'ı inkâr edeyim ve kendisi(nin ilâhlığı) hakkında benim için hiçbir bilgi bulunmayan şeyleri O'na ortak koşayım diye çağırda bulunuyorsunuz. Bense sizi O Azîz ve Ğarffâr'a(; O Kendisine inanmayan ve birliğini kabullenmeyenlerden intikam alma gücüne sahip olan ve iman edenlerin günahlarını çokça bağışlayan Allâh-u Te'âlâ'ya ibadete çağırarak, aslında ebedi kurtuluşa) davet etmekteyim!

43- Hayır! (Şu) kesinleşti ki; sizin beni kendisine (ibadete) davet etmekte olduğunuz şey; gerçekten de onun için ne dünyada ne de âhirette(:"Bana ibadet edin!" diye) hiçbir davet (söz konusu) olmamıştır.

(Oysa gerçekten İlâh olan bir varlığa yakışan; yaratmış olduğu mahlûklar içerisinden, peygamberler ve melekler gibi değerli sınıfları bizzat kendisine ibadete davet edip bununla memur kılması, sonra da kendisinin bu davetini açıklamak üzere o kulların bir

kısmına diğerlerini elçi ve davetçi olarak göndermesidir. Sizin taptıklarınızın ise, ne böyle bir iddiası, ne de bu konuda bir daveti iki cihanda da olacak şey değildir. Zira bâtil ilâhlarınız cansız varlıklar oldukları için hiçbir zaman böyle bir şeye güç yetiremezler.) **Dönüşümüz ise hiç şüphesiz Allâh'a (olacak)dır;** (âhirette Allâh-u Te'âlâ onları diri olarak yarattığı zaman, o tapınılanlar O'nu eş ve ortakten tenzih edecekler ve kendilerine ibadet edenlerden uzaklıklarını bildireceklerdir,) **ama o haddi aşarak Allâh-u Te'âlâ'ya ortak koşanlar ve O'nun elçilerini öldürmeye kalkışan)lar, muhakkak ki o (cehennem) ateşin (in) arkadaşları ancak onlardır.**

44- İşte size söylemekte olduğum şeyleri(n doğruluğunu) yakında (azapla karşılaştığınızda) hatırlayacaksınız. Bense (her türlü kötülükten korunmam için) işimi Allâh'a ısmarlıyorum. Şüphesiz ki Allâh, kulları (hakkıyla gören ve Kendisine sığınanları tüm sıkıntılardan koruyup gözeten bir) Basîr'dir."

45- Neticede Allâh onu, onların tuzak olarak kurmuş olduğu kötü (ve sıkıntılı) şeylerden korudu. Firavun hanedanını ise o kötü azap kuşatıverdi.

İbni Abbâs (Radiyallâhu anhümâ)dan rivayete göre; Firavun hanedanına bu nasihatleri yaparak imanını açığa vuran bu zâtı Firavun öldürmek isteyince, o bir dağa kaçtı, Firavun da onun peşine bin kişi yolladı. Onlardan bir kısmı onu, etrafında yırtıcı hayvanlar saf tutmuş bir halde namaz kılarken bulduklarında ona saldırmak isteyince, o vahşi hayvanlar tarafından parçalandılar. Bir kısmı ise dağda susuzluktan öldüler. Eli boş bir şekilde Firavun'a dönenleri ise o, beceriksizlikle itham ederek cezalandırdı, böylece kimini astı, kimini de değişik şekillerde katletti. Zaten daha sonra Firavun'un kendisi ve yüz binlerle ifade edilen güçlü ordusu da Kızıldeniz'in sularında boğuldu. Dolayısıyla burada ifade edilen: "O kötü azap", her birerlerinin başına gelen çeşitli felâketlere işaret ederek, genel manada dünya azabından bahsetmektedir. (Âlûsî)

46- (Tattıkları bu azapların ardından kabir âlemin de uğrayacakları azap ise,) sabah akşam kendisine arz edilmekte oldukları o ateş(tir)! O (kıyamet) ân(ı) meydana geleceği günde ise (Allâh-u Te'âlâ meleklerine):

"Firavun hanedanını azabın en şiddetlisi (olan cehennem ateşi)ne girdirin!" (buyuracaktır.)

47- Hani onlar o ateş içerisinde çekişecekler de, (dünyadayken) zayıf olanlar o büyüklük taslamış olan (lider konumundaki) kimselere: "Gerçekten de biz size uyan kişilerdik. Şimdi siz bu ateşten bir hisseyi (olsun) bizden def edici kimseler (olabilir) misiniz?" diyecek.

48- O kibretmiş olan kimseler (de, kendilerine uyanlara cevaben):

"Şüphesiz biz (ve siz) topluca buradayız. Muhakkak ki Allâh gerçekten kullar arasında hüküm vermiş (, böylece cenneti hak edenleri cennete, azaba müstehak olanları da cehenneme göndermiş)tir. (Artık biz burada sizinle birlikte yanarken, bize müracaatınızın ne faydası olabilir?)" dedi (ler).

49- O ateş içinde olan kimseler (herkesten ümidi kesip tamamen dara düştüklerinde) cehennem (içerisinde kendilerine azap etmekte olan) görevlilerine dedi(ler) ki:

" (Ne olur,) Rabbinize dua edin de, (hiç değilse) bir gün olsun azaptan bir kısmını bizden hafifletsin!"

50- (Cehennemde yananların bu yalvarış ve yakarışı karşısında zebaniler:) "Elçileriniz

(olan peygamberler) **size**(, kâfirlik ve isyanınızın fenalığına delâlet eden) **pek açık deliller getirmekte değil miydi** (ki, siz o hüccetler karşısında gerçekleri anlayarak, bu azaptan kurtulmak için dua edebileceğiniz ve kabul göreceğiniz vakitleri boşa geçirdiniz)?" **dediler.**

Onlar: "Evet! (Bize ikna edici birçok delil getirdilerse de, biz onları inkâr ederek: "Allâh hiçbir şey indirmiş değildir, siz büyük bir dalâlettesiniz!" demiştik.)" **dediler.**

Onlar da: "Öyleyse (biz size dua edemeyiz, artık kendinize) **siz dua edin!** (Çünkü sizin yaptıklarınızı yapanlar hakkında bizim dua etmemiz imkânsızdır.) **Zaten kâfirlerin duası ancak bir ziyan içerisindedir.**" **dediler.**

51- Şüphesiz ki Biz, o en yakın (dünya) hayat(ın)da da, (peygamberler ve hafaza melekleri gibi) **şahitlerin**(, ümmetlerin amellerine şahitlik yapma göreviyle) **ayağa kalkacağı** (kıyamet) **gün(ün)de de elbette rasûllerimize ve** (onlara) **iman etmiş olan o kimselere sürekli yardım edeceğiz.**

52- O (şirk koşarak en büyük zulmü işlemiş olan) **zâlimlere mazeret** (beyan etme)**lerinin fayda vermeyeceği, bütün lanetlerin onlara âit olacağı ve** (cehennem gibi) **kötü** (bir) **yurdun** (ebedi kalmak üzere sadece) **onlara mahsus bulunacağı günde**(, elbette dostlarımızı mahcup etmeyeceğiz)!

53- Andolsun ki elbette Biz Mûsa'ya (mucizelerden, sahifelerden ve dînî hükümlerden derlenen yol gösterici) **o hidâyeti verdik.** (Ardından) **İsrâîloğullarını da o** (Tevrat) **Kitab(ın)a mirasçı kıldık.**

54- (Evham karışıklıklarından arınmış) hâlis akıllara sahip kimseler için büyük bir hidâyet ve yeterli bir öğüt olsun diye!

55- (Habîbim! Bu anlatılanları anladığına göre) artık (müşriklerden çektiğin eziyetlere karşı) **sabret! Allâh'ın** (sana ve müminlere yardım) **vaadi hiç şüphesiz ki hakır!** **Günahın için de mağfiret talep et!**

Bir de akşam sabah Rabbinin hamdiyle birlikte tesbîh(e ve beş vakit namaza devam) **et!**

Burada Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e nispet edilen gûnahtan maksat; başkaları hakkında günah sayılabilecek bir şey olmasa da, yüce makamına nispetle hata kabul edilen bazı hususlardır ki böylece Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e, düşmanları önemsemek gibi, şânına yakışmayacak şeylerden dolayı istiğfar etmesi emredilmiştir. (Âlûsî)

56- O kimseler ki; kendilerine gelmiş olan güçlü(-güçsüz hiç)bir delil bulunmaksızın(, körü körüne ya da gerçekleri göz ardı edip birtakım şüphelere dayanarak) **Allâh'ın âyetleri**(ni boşa çıkarma) **hususunda mücâdele etmektedirler; gerçekten de onların göğüslerinde** (ve kalplerinde hakka, karşı) **büyük bir kibir** (ve gerçeğe ulaşmayı düşünmeyi dahi akıllarına getirmeyecek derecede liderlik sevgisin)- **den başka bir şey yoktur, ama onlar on**(ca büyüklenmelerine rağmen, riyaset kazanma, peygamberlik makamını iptal ve Allâh'ın âyetlerini etkisiz hâle getirme gibi kötü maksatların)**a asla ulaşıcı kimseler değillerdir.**

(Habîbim!) **Öyleyse** (seni kıskananların ve sana karşı taşkınlık yapanların hilelerinden) **Allâh'a hakkıyla sığın! Şüphesiz ki O,** (senin ve onların konuştuklarını hakkıyla işiten) **Semî' de,** (hepinizin yaptığını çok iyi görüp karşılığını verecek olan) **Basîr de ancak**

O'dur!

57- (Dirilmeyi inkâr edenler hiç düşünmüyorlar mı ki, Allâh-u Te'âlâ'ya göre hiçbir şeyde zorluk ve kolaylık söz konusu değilse de, onlara göre) **elbette göklerin ve yerin yaratılışı, insanların yaratılışından** (daha zor ve) **daha büyüktür.**

Lâkin insanların çoğu(nluğunu teşkil eden kâfirler, kendilerinden kat kat büyük cisimleri yaratmaya Kadir olan Zât'ın, gökler ve yerlere nispetle hiçbir şey sayılmayacak kadar küçük insanları diriltmeye çok daha güçlü olduğunu) **bilmemektedirler.**

58- Ne (başı ve sonu hakkında gerçeği bilmektengafil olan) **kör biriyle**, (nasıl yaratıldığı ve sonunun ne olacağı hususunda) **basiret sahibi olan; ne de iman etmiş ve salih ameller işlemiş olan o kimselerle, kötü iş yapan(lar) eşit olmaz!**

(Kur'ân'ın misallerinden) **çok az öğütleniyorsunuz!**

59- Şüphesiz ki o (kıyamet) **an(ı) elbette gelicidir ki; on(un vukuun)da hiçbir şüphe yoktur.**

Lâkin insanların çoğu(nluğunu teşkil eden kâfirler, duyularıyla idrak ettikleri şeylerden başkasına kafa yormadıklarından ve akılları vehimlerinin istilasına uğradığından ötürü bu hakikate) **inanmazlar.**

60- (Ey insanlar!) **Rabbiniz buyurdu ki:** "(Sonsuza kadar yalvarsanız bile size hiçbir cevap veremeyecek putlardan medet ummayı bırakın da) **Bana dua** (ve ibadet) **edin ki**, (isteklerinizi yerine getirerek) **size icabet edeyim** (ve sevap vereyim)!"

Şüphesiz o kimseler ki Bana kulluk etmekten büyüklenmektedirler; pek yakında alçak kimseler olarak cehenneme girecektirler."

İbni Abbâs, Dahhâk ve Mücahid (Radıyallâhu anhüm) gibi birçok müfessirden nakledildiğine göre; burada geçen: "Dua", "İbadet"le; "İcabet" de "Sevap vermek"le tefsir edilmiştir. Nitekim İmâm-ı Sevri (Rahimehullâh)a: "Allâh'a dua et!" denildiğinde:

"Günahları bırakmak duanın ta kendisidir!" derken, "Dille yapılan dua kalbin isteğinin bir tercümesidir ki, bu ancak Allâh'a karşı gelmeyi bırakarak ve tamamen O'na yönelerek geçerli olur.

Öyleyse günahları terk eden kişi, istidat lisaniyla ve kabiliyet diliyle Allâh-u Te'âlâ'dan dilekte bulunmuş olur. Zaten icabeti hak eden dua da ancak budur, günahları bırakmayansa bin kere dua etse de hakikatle isteyici sayılmaz!" demek istemiştir. (Âlûsî)

61- Ancak Allâh'tır O Zât ki; kendisinde (istirahat ederek) **sükûnet bulasınız diye geceyi** (karanlık olarak) **sizin için yaratmıştır; gündüzü de** (çalışıp kazanarak, ihtiyaçlarınızı görebilesiniz diye) **aydınlık olarak** (var etmiştir)!"

Şüphesiz ki Allâh insanlara karşı elbette (mâhiyetine erişilemeyecek ve kıymeti takdir edilemeyecek kadar) **çok büyük bir fazl(-u kerem ve sonsuz iyilik) sahibidir. Lâkin insanların pek çoğu** (bu nimetlerin önemini takdir etmedikleri gibi, sahibini dahi tanımayacak kadar câhil olduklarından O'na) **şükretmezler.**

62- İşte size! Bu (eşsiz sanatların sahibi olan Zât), **ancak Rabbiniz olan Allâh'tır; her şeyin yaratıcısıdır; Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur!**

Hâlâ nasıl (O'na iman ve taattan) **döndürül(üp de başkalarına ibadete yönlendiril)ebiliyorsunuz?**

63- İşte sana! (Bu zamana kadar) **Allâh'ın âyetlerini bile bile inkâr etmekte**

bulunmuş olan o kimseler de(, bir şey bildiklerinden değil,) **ancak böylece** (sebebi bilinmeyen ve doğruluğunu gösterecek hiçbir yönü bulunmayan ilginç bir döndürölüşle, körü körüne hakka imandan) **çevriliyordu!**

64- Ancak Allâh'tır O Zât ki; sizin için yeri bir karargâh, göğü de bir kubbe yapmıştır; size suret(; şekil ve kılık) vermiş ve suretlerinizi (hem kendinizin, hem de görenlerin beğeneceği şekilde) **güzel kılmıştır, bir de sizi lezzetli ve helâl şeylerden rızıklandırmıştır! İşte size! Budur ancak Rabbiniz olan Allâh!**

İşte bütün âlemlerin Rabbi(; yaratıcısı ve yöneticisi, sahibi ve eğiticisi) **olan Allâh**(ın Zâtı da, sıfatları da, fiilleri de, nimetleri de) **dâima pek yüce olmuştur!**

(Çünkü her şey, var olması ve varlığını sürdürebilmesi dâhil tüm hallerinde sadece O'na muhtaçtır. O derece ki, O'nun feyzi bir an bile onlardan kesilecek olsa, hepsi ânında yok olurlar.)

65- (Kendine âit gerçek bir hayata sahip olan) Hayy ancak O'dur; Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur! (Zira ne Zât'ı, ne sıfatları, ne de fiilleri hususunda O'na yaklaşabilen bir varlık mevcut değildir.)

Öyleyse dini (ve ibadeti, açık ve gizli tüm şirk türlerinden arındırıp) **O'na hâlis kılan kimseler olarak Kendisine ibadet edin!**

(Sizi tevhit ve ibadetine muvaffak kıldığı için de:) **"Bütün hamdler, tüm âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur!"** (diyerek dâima O'na hamedin.)

66- (Habîbim! Seni putlara ibadete davet eden o kâfirlere) de ki:

"Muhakkak ki ben, Rabbinden bana açık deliller (ihtiva eden Kur'ân gibi bir burhan) **geldiği zaman, sizin Allâh'ı bırakıp da tapmakta olduğunuz o şeylere ibadet etmemden nehyolundum.**

Ayrıca ben bütün âlemlerin Rabbine (boyun eğerek ve dinimi sadece Kendisine tahsis ederek O'na) **teslim olmamla emrolundum!"**

67- Ancak O'dur O Zât ki; sizi(n babanız Âdem'i) bir topraktan(, sizi de toprakta yetişen gıdalardan), **sonra** (meni denen) **safî az bir sudan, sonra** (sülük gibi rahim duvarına yapışıp kan emerek beslenen aşılanmış yumurtadan ibaret) **pıhtılaşmış bir kan par çasından yaratmıştır.**

Sonra sizi (annelerinizin rahimlerinden) **bebekler olarak çıkarmaktadır. Sonra** (kuvvet, akıl ve idrâk hususunda) **güçlü çağınız** (olan onsekiz-otuz yaş arası) **ulaşasınız diye, sonra da** (pîr-i fâni) **ihtiyarlar olasınız için** (sizi yaşatmaktadır)!

İçinizden (yaşlılık çağına varırmaz yahut) **bundan önce** (kuvvetli çağına erdikten sonra veya daha çocukken) **vefat ettirilen de vardır. Siz adı konmuş bir sürenin bitimine ulaş**(ıp, hayatınız boyunca yapmış olduğunuz amellerin karşılığını bul) **asınız diye, bir de siz**(, toprak, safî su, pıhtılaşmış kan ve bir çiğnem et gibi farklı şekillere geçişteki türlü türlü hikmet ve ibretleri) **anlaya**(rak, sizi ilk olarak bu şekilde yaratıp sonra öldüren Zât'ın, sizi tekrar diriltmeye Kadir olduğuna inana) **sınız için** (Allâh-u Te'âlâ sizin yaratılışınızı çok ilginç yapmıştır)!

68- Ancak O'dur O Zât ki; (ölüleri) diriltmektedir ve (dirileri) öldürmektedir!

O, bir iş(in meydana gelmesin) **e hükmettiği zaman, ona ancak "Var ol!" buyurur, o da hemen meydana geliverir.**

69- (Habîbim!) Allâh'ın âyetleri(ni inkâr ve iptal) **hususunda mücâdele etmekte olan o kişileri görme din mi ki,** (inanmalarına hiçbir mâni bulunmazken, üstelik imanı

gerektiren bunca açık delil de mevcutken, hâlâ) **nasıl** (gerçekleri kabullenmekten) **döndürülebilmektedirler?**

"Allâh'ın âyetleri hakkında mücadele edenler" bu sûrenin üç ayrı âyetinde konu edilmiştir ki, bu tekrar, ya tekit için veya üç ayrı toplum hakkında ya da farklı üç tür mücâdele beyanında yapılmıştır.

70- O kimseler ki, o (Kur'ân-ı Kerîm gibi yüce bir) **kitabı/ (semâvî) kitapları / ve peygamberlerimizi kendisiyle göndermiş olduğumuz** (şer'atieri ve dînî hükümlerden ibaret vahye dayalı) **şeyleri yalanlamışlardır; işte onlar pek yakında** (azaba çarptırıldıkları zaman, tekzip ve mücâdelelerinin nelere sebebiyet verdiğini) **bileceklerdir.**

71- Hani o demir tasmalar ve (şeytanlarıyla birlikte bağlandıkları) **zincirler gerdanlarında bulunarak sert bir şekilde** (yüzüstü) **sürüklenirlerken;**

72- O kaynar suyun içinde (türlü türlü azaplara düşürülecekler de, evvela bedenlerinin dış kısmı yakılacak)!

Sonra da (yangın, tâ kalplerinin üstüne kadar işleyecek şekilde) **o ateş içerisinde yakılacaklar!**

73- Sonra onlara denilecektir ki: "Nerededir o (Allâh'a) **ortak koşmakta bulunmuş olduğunuz şeyler?..**

74- Allâh'ı bırakıp da (taptıklarınız niçin size yardım etmiyorlar?)!"

Dediler ki: "Onlar bizden kayboldular. Doğrusu (bugün anladık ki,) **biz daha önce** (itibar edilecek) **hiçbir şeye tapmakta değilmışiz!"**

İşte sana! Allâh kâfirleri böylece saptır(arak, bile bile yalan söyleyecek kadar şaşırt)maktadır.

75- (O gün onlara denilecektir ki:) "İşte size! Bu (içine düştüğünüz azaplar), **şu sebepledir ki siz yer(yüzün)de haksız yere / (şirk ve günahlar gibi) hak olmayan şeylerle / şımarıkça kibirlenmekte bulunmuşunuz; bir de şu nedenledir ki siz** (sahip olduğunuz maddî imkânlarla) **coşkulu bir şekilde sevin**(ce kapılıp, nimetlerin sahibine kulluğu terk et)mektediriz!

76- Girin cehennem kapılarından! İçerisinde ebedî kalıcılar olarak! İşte o (imandan) **büyüklenen** (kafir)lerin ikametgâhı **pek kötü olmuştur!"**

77- (Habîbim!) Öyleyse (müşriklerin eziyetlerine) **sabret! Şüphesiz Allâh'ın** (kâfirlere azap etme) **vaadi haktır!**

Artık onlara vaad etmekte olduğumuz (azaplarla ilgili) **o şeyin bir kısmını; ya şüphesiz sana** (sağlığında) **gösterecek olursak**(, işte o zaman söz yerini bulmuştur)!

Ya da (azaplarını görmeden) **gerçekten seni vefat ettirirsek**, (bu durumda da telaşa bir mahal yoktur,) **zaten onlar ancak Bize döndürüleceklerdir!** (Biz de o zaman kendilerine hak ettikleri en şiddetli azapları yapacağız.)

78- Andolsun ki; elbette Biz gerçekten senden Önce de nice kıymetli rasûller gönderdik ki; onlar içerisinden, (kissalarını) **sana anlatmış olduklarımız da vardır, yine onlardan,** (tarihçelerini) **sana anlatmadıklarımız da vardır. Allah'ın izni olma-**

dıkça hiçbir rasûl için herhangi bir âyet (ve mucize) **getirmek** (diye bir şey söz konusu) **olmamıştır**. (Dolayısıyla farklı hususlardaki mucizelerin hepsi de Allâh-u Te'âlâ'nın bir takım lütuflarıdır ki, diğer taksimatı gibi onları da üstün hikmetlere dayalı irâdesi icabı peygamberler arasında bölüştürmüştür. O halde Allâh-u Te'âlâ'nın müsaadesi dışında hiçbir peygamberin herhangi bir mucizeyi özellikle tercih etme hakkı olmadığı gibi, ümmetinin de canları istediği şekilde mucize talep etme salâhiyetleri yoktur. Bu yüzden onlar Allâh-u Te'âlâ'nın kendilerine göndermiş olduğu peygamberin elinde açıkladığı mucizeye inanmak zorundadırlar.) **Artık** (gördükleri mucizelere rağmen inanmamaları yüzünden) **Allâh'ın** (dünyada ve âhirette azap) **emri geldiği zaman**, (aralarında) **hak ile hüküm veril**(erek, doğru yolda olanlar kurtarılıp, yanlış yoldakiler helak edil)miştir **de, işte sana! Bâtıla tutunanlar o zaman hüsrana uğra**(dıklarını anla)miştir.

79- Ancak Allâh'tır O Zât ki; davaları sizin (menfaatiniz) için; siz onlardan kimine binesiniz, kimin(in etin)den de yiyesiniz için yaratmıştır.

80- Ayrıca sizin için onlarda(, sırtlarına binme ve etlerinden istifade dışında, sütlerinden, kıllarından ve derilerinden sağlayacağınız) **birçok faydalar bulunmaktadır.**

Bir de (ağır yüklerinizi uzak diyarlara taşımak gibi) **gönüllerinizde bulunan önemli bir arzuya onlar üzerinde ulaşsınız diye** (karanın gemileri sayılan develeri sizin istifadenize sunmuştur)!

Böylece siz (yüklerinizle birlikte) **onlar üzerinde de, gemiler üzerinde de taşınmaktasınız.**

81- O size (varlığının, birliğinin, yüce kudretinin ve engin rahmetinin açık delilleri olan bunca) **âyetlerini dâima göstermektedir. Artık siz Allâh'ın âyetlerinden hangisini inkâr etmektesiniz?**

82- Onlar yer(yüzün)de hiç gezmediler mi ki, (Âd ve Semûd gibi) **kendilerinden önce** (helake maruz kalmış) **bulunan o** (kâfir) **kimselerin** (feci) **akıbetinin nice olduğuna baksınlar?**

Onlar bunlardan (sayıca) **daha çok, kuvvet bakımından ve yer(yüzün)deki** (sağlam kaleler ve yüksek kuleler gibi bırakmış oldukları) **eserler yönünden de daha güçlüydüler.**

Ama kazanmakta bulunmuş oldukları şeyler onlara (hiçbir şekilde) **yaramadı! / onların neyine yaradı? / onlardan neyi giderebildi? /**

83- Rasûlleri onlara açık delillerle geldiği zaman,(vahye dayalı olan hatadan uzak bilgilere tâbi olacakları yerde,) **yanlarında bulunan** (felsefe ve safsatadan ibaret yalan yanlış) **ilimle** (ve dünyevî konulardaki uyanıklıklarıyla) **sevinip şımardılar. Fakat kendisiyle alay etmekte bulunmuş oldukları o** (peygamberlerin getirdiği) **şey**(i hafife aldıkları ve eğlence malzemesi yaptıkları için azabımız) **onları çepeçevre kuşatıverdi.**

84- İşte onlar Bizim zorlu azabımızı gördüklerinde:

"Biz Allâh'a tek olduğu halde iman ettik ve kendisi sebebiyle şirk koşan kimseler olduğumuz o (putları da, ilâh edindiğimiz sâir bâtil) **şeyleri** (de) **inkâr ettik!"** dediler.

85- Fakat şiddetli azabımızı gördükleri zaman, (ister istemez sahip oldukları bu zoraki) **imanları kendilerine fayda verir olmadı.**

Allah'ın Kendi kulları hakkında muhakkak (gelip) **geçmiş olan o** (değişmez kanunu ve sürekli uyguladığı geçerli) **sünneti olarak**(, bunlar da ölüm ânında ve âhirette elde ettikleri imandan fayda göremediler)!

I (Ey Mekke müşrikleri!) Allâh'ın, Kendi (peygamberlerine düşman olan) kulları hakkında muhakkak geçmiş olan o (değişmez azap kanunundan ve) sünnetinden (sakının)! I

İşte sana! O (azabı gördükleri) **zaman kâfirler hüsrana uğra**(diklerini anla)**mıştır.**

KUR'ÂN'I MECÎD

VE

TEFSİRLİ

MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu